

K o m u n i k e u s t a n o v n e s e j e N a r o d n e g a s v e t a
v Ljubljani.

Arhiv.

Ustanovna seja Narodnega sveta v Ljubljani se je vr-
šila dne 16. in 17. avgusta 1918 v posvetovalnici mestnega
magistrata ljubljanskega. Narodni svet se je sestavil iz
odposlancev, ki so jih imenovala sledeče organizacije: 1. Vse-
slovenska ljudska stranka. 2. Jugoslovanska demokratska stranka.
3. Jugoslovanska socijalno demokratska stranka, ki sicer ne pošilja
svojih delegatov kot članov N.S., a se bo delovanja N.S. vendar
udeleževalo. 4. Tržaško politično društvo Edinost. 5. Politično
in gospodarsko društvo za Istro. 6. Katoliško politično društvo
za Slovence na Koroškem. Dalmacija ne pristopi formalno k ljub-
ljanskemu N.S., ker bi se veld previkih prometnih težkoč dal-
matinskih poslanstvom ne bilo mogoče udeleževati vs seji N.S., nekateri
delegati pa bodo redno prihajali k posvetovanjem N.S. v Ljubljano.

L. 16/17/18
[Signature]

Narodni svet v Ljubljani je omišljen samo kot del vse-
občega jugoslovanskega narodnega odbora, ki se ima v kratkem
~~sestaviti~~ zbrati v Zagrebu. Ljubljanski Narodni svet hoče po
svojih močeh sodelovati, da se bodo čimprej imenovali delegati
Srbohrvatov za Dalmacijo, Bosno, Hercegovino ~~in~~ in Banovine,
da se na ta način sestavi Jugoslovanski narodni odbor v Zagrebu.

Na seji, ki se je vršila 16. in 17. avgusta t. l. se je naj-
prej zbralo predsedstvo N.S., kójega člani so že itak objavljeni.
Po konstituciji predsedstva je predsednik opisal svetovni po-
ložaj in razvijal vodilne ideje, ki so privedle do ustanovitve
N.S. Velike nove ideje so z zmagovito silo nastopile posebno
ob koncu 3. leta svetovne vojske. Z nepremagljivo silo se bliža
novi vek človeštva. Kruta sila meča je dosedaj gospodovala in
urejevala svetovni red. Niti ljubezen do bližnjega, niti pra-
vičnost nista razsodila sporov med narodi, ampak usoda človeštva
se je odločevala na bojiščih poplavljenih s spotoki človeške
krvi. Oni narod, ki je imel močnejše in srečnejše orožje je
neusmiljeno podjarmil šibkejšega. Vera v meč je dosegla vrhu-
nec v svetovni vojski. Preživeli smo trenutke, ko se je zdelo,

avgust

da bo i nadalje kruti meč vladal nad celim človeštvom. Danes pa je ta vera v meč za večne čase obsojena in krizano človeštvo vstaja k novemu življenju, k življenju pravice in človekoljubnosti. Na na krvavih bojiščih, ampak z razumom, prepojenim s Kristovo ljubeznijo pa se v bodoče uredi razmere med posameznimi narodi velega sveta.

Nešteti potoki prelite krvi so ustvarili vzvišeno idejo o svetovni pravičnosti. Izraz te ideje je samoodločba naroda. Odetriniti se morajo velike krivice, ki so se godile dosedaj podjarmenim narodom. Vzvišena ideja o samoodločbi narodov ne zahteva maščevanja za tisočletne krivice, pač pa brezpogojno osvoboditev vseh neprostih narodov. Svet, ki je obstajal iz gospodujočih in tlačanskih narodov se potapla v preteklost, - na njegovo mesto stopa nov svet, obstoječ iz velike družine svobodnih in enskopравnih narodov. Še malo potrpljenja in uresničila se bode največje ideja, ki jo je kedaj človeštvo porodilo, ideja o samoodločbi narodov.

Slovenski narod se je krčevito oprijel te velike odrešitvene ideje. Pred več, kakor tisoč leti smo imeli svoje kraljestvo. Slavni kralj Samo je bil naš vladar. V tem kraljestvu je užival slovenski narod svobodo. Takrat je bil naš narod nositelj vseh kulturnih in državnih pravic. Po smrti kralja Samo je propadlo slovensko kraljestvo, zgubili smo svobodo ter postali tlačani. V dobi tlačanstva smo se sicer zavedali, da smo Slovenci, da smo tesno spojeni po krvi, veri in jeziku in kulturi, a gospodovali so nam tujci, sebi v prid. Vse državne pravice, katere je užival in izvrševal slovenski narod pod kraljem Samo, so prešle za več kot tisoč let v tuje roke. Samoodločba narodov nam jo bode zopet vrnila ter združila troimeni narod Slovence, Hrvate in Srbe v močno veliko državo Jugoslavijo.

Narod, ki hoče biti nositelj države, ki hoče prevzeti in izvrševati državne pravice v blagor ljudstva, mora zbrati vse državno-tvorne moči v enoto. Stranke morajo ~~se~~ ločiti ta vprašanja iz svojega delokroga ter jih prepustiti Narodnemu svetu. Da bo de Slovenski Narod pripravljen na oni zgodovinski trenotek, ko prevzeme vse pravice in dolžnosti samostojne države skupno s Hrvati in Srbi, si je izbral Narodni svet. ~~xxxxxx~~ S tem dnevom t. j. z 18. avgustom 1918 je postavljen temelj za ustvaritev svobodne države. S tem zgodovinskim dnevom smo stopili vdružbo svetovnih svobodnih narodov, kot enakovreden član.

S temi besedami je ~~ki~~ označil predsednik sejanji svetovni politični položaj, kakor tudi bistvo in glavne cilje Narodnega sveta. Nato so se po temeljiti debati končno redigirala pravila N.S. Točka prva se glasi: Naš namen je da se za v monarhiji živeče Slovence, Hrvate in Srbe ustanovi skupni "Narodni ~~xxxxxx~~ odbor", kjer bodo po medsebojno dogovorjenem proporcu zastopani vsi politični činitelji, ki na temelju edinetvenosti jugoslovanskega naroda hočejo izvojevati samostojno Jugoslovansko državo.

V delokrog Narodnega sveta bo spadalo zlasti:

1. delo za vjededinjenje jugoslovanskega naroda v samostojno državo,
2. smotrebo delo za popolno ravnopravnost našega jezika v šolah, uradih in vsem javnem življenju.
3. obramba in pospeševanje skupnih kulturnih zadev,
4. obramba in gojitev skupni gospodarskih interesov ter zavest gospodarske osamosvojitve.
5. reprezentacija naroda in pospeševanje narodnih koristi na zunaj, dogovorno s parlamentarno delegacijo.

Razven tega bo ~~Narodni svet~~ imel N.S. nalogo sklepati in odločevati o vseh zadevah, ki jih v N.S. zastopani činitelji priznajo za skupne.

Da bode mogel N.S. rešiti te velike naloge, da bo pripravljen za vsako ^{svetovno} politično izpremembo in da bo mogel ukreniti vse predprivave, ki so potrebne za ustanovitev nove države, so se zvolili sledeči odseki:

1. Organizacijski odsek, ki bo pomagal predsedstvu pri organizaciji posebnih nalog in ki ima izdelovati načrt za

preuredbo skupne narodnega organizacije v sporočamtu s strankami. Ta odsek bode organiziral delo, ki ga imajo vršiti posamezni okraji in občine za Narodni svet. Na ta način bode imel N.S. svoje zaupanje uredne zastopnike po celi domovini in bo vedel, na koga se ima obrniti za vsako posamezno akcijo.

2. Ustavno-upravni odsek, ki se ima baviti z temeljnimi bodočo ustavo in uprave, kakor tudi narodne prave za prihodnjo dobo. Avstrijska ustava datira več ali manj ali iz absolutistične dobe in nikakor se ne more prižagoditi državi, ki je ustvarjena na podlagi samoodločbe narodov. Jugoslovanskemu narodu so prirojena demokratična načela, Po osvoboditvi jih bode izvedel v svoji državi z vso doslednostjo, da postane vreden član novega državnega reda. Nositelji javnih pravic in dolžnosti morajo biti vsi sloji naroda. Nikakor ni pričakovati, da bi mogel avstrijski parlament rešiti to veliko nalogo, še manj pa Budimpešta. Zato se moramo postaviti na lastne moge ter iz lastnega si ustvariti tako ustavo, ki je v popolnem skladu z naravo našega naroda.

Dalje ^{je} avstrijska uprava popolnoma nesposobna za moderno državo je priznala avstrijska vlada že opetovano. Avstrijska vlada ni sposobna reformirati uprave. Za to moramo tudi pravo sami reformirati ter jo prilagoditi demokratičnim načelom Jugoslovanske ustave.

Teško delo čaka Narodni svet v prehodni dobi. Tisočero nalog bo, ki bode zahtevale nemudne rešitve. Da bomo mogli preurediti razmere v prehodni dobi, tako da ne bode trpel narod škode, se moramo že sedaj pripravljati. V ta namen se je izvolil ustavno-upravni odsek.

3. Odsek za propagando, kateri ima potom našega tiska sistematično širiti jasne nazore o naših ciljih, izdajati v naših in tujih jezikih dobre popise o naših težnjah, in interesih, izdajati brošure ter sploh storiti vse, da slovanska in tuja javnost izve o naših težavah in zahtevah in da mu je na razpoložago stvarna utemeljitev o upravičenosti našega stališča.

4. Odsek za varstvo naših interesov napram obstoječi administraciji. Ta odsek se ima baviti z borbo za enakopravnost našega jezika, za nastavljenje domačih uradnikov na našem teritoriju in ima voditi evidenco o vseh za posamezne stroke sposotnih uradnikov. Odsek se bode delil v pododseke po strokah in deloma po pokrajinah.

5. Odsek za gospodarsko koncentracijo, ki bo imel v evidenci vse gospodarske sile našega naroda jih zbral v močne centrale in pripravil, da čim boljše prestanejo vojno krizo.

Ker je delokrog tega odseka jako obširen, se zberejo za posamezne naloge pododseki.

Pred vsem se osnuje pododsek za narodno prehrano /aprovizacijo/, kateri bo onim krajem naše domovine, ki so nujno potrebni pomoči praskrbel živila deloma iz lastnih zalog, deloma pa iz presežkov sosednih jugoslovanskih eventualno tudi iz severoslovanskih dežel. Skupna akcija se bode vodila pod naslovom: "Naše srce", ki se mora organizirati. Ustvari naj se centralna organizacija za preskrbo stradaljavih okrajev.

Gospodarski odsek bo osnoval v svojem klubu pododsek za obnovo Pramoske. Treba je osredotočiti delovanje obstoječih organizacij in izpopolniti, pridobiti pripomoč češke industrije za nabavo potrebnega materiala ter napeljati na Goriško in sploh Primorsko ono blago, ki ga nudi demobilizacijska akcija ja.

Gospodarski odsek se bode nadalje pečal u vseni vprašanji prehodnjega gospodarstva. V to skupino spada precej vprašanje, kako se bo izvršila nacionalizacija naše zemlje, industrije, obrti in trgovine. Nadalje bo treba razmotrivati vprašanje kako naj naložili denar, ki ga imamo sedaj v preobilici na tak način, da rešimo tudi v slučaju velikega finančijelnega preobrata kolikor mogoče njegove vred-

nosti. Treba bo tudi skrbeti, da se izpremeni tudi za-
stalo denarno premoženje, posebno vrednostni papirji v
take vrednostne papirje, oziroma v tako blago, ki bude
tudi v slučaju preobrata obdržalo sedanjo vrednost. Od-
sek se bude v nadalje bavil s vprašanjem o ^{notranji} vrednosti na-
šega denarja, o razmerju avstrijskega denarja napram
inozemskemu ter o možnosti, kako bi mogli preiti iz se-
danje devalvacije avstrijskega denarja do zdravega ko-
va.

Nadalje bude odsek ustvarjal pogoje za ožjo kon-
centracijo našega združništva hranilnic in drugih de-
narnih zavodov.

Proučeval bude v nadalje vloge, ki jo bo igralo
slovensko gospodarstvo v Jugoslaviji t. j. napram srbo-
hrvaškemu. Odsek se bo bavil tudi z vprašanjem, kako si
prekrbimo za prejšnjo dobo potreba živila, surovine,
industrijske produkte in druge potrebščine, ki nam manj-
kajo.

Da bude mogel N.S. izvršiti te ogromne gospodar-
ske naloge, je sprejel načelo, da se morejo politiki po-
svetovati o vseh vprašanjih z gospodri, ki igrajo važne
vloge v praktičnem gospodarstvu in da se morajo vsa
ta vprašanja dogovorno z njimi rešiti.

6. Odsek za tujski promet tzv. "Jugopromet", t. j.
skrb za organizacijo in upravo tujskega prometa, železni-
ških, avtomobilnih in parobrodskih zvez, ^{za} Propagando za
ugled in veljavo našega ozemlja, ⁱⁿ za pospeševanje trgov-
skih in prometnih zvez. Jugoslovanska zemlja je po svojih
divnih planinskih krajih in po svojem prekrasem primor-
ju po naravi namenjena tujskemu prometu. Odsek bo skrbel,
za strokovno izobrazbo interesentov in za ustanovitev
prometnih društev, nadalje za ugodne železniške in paro-
brodne zveze, za ustanavljanje domačih avtomobilnih zvez
za osebni in tovarni promet itd.

7. Pokrajinski odsek za Trst, Istro, Gorjsko, Ko-
roško in Maribor eventualno s pododsekom za Prekmurce.
Vsi ti odseki bodo pripravljali gradivo, da se ugotovi

naša pretenzija glede slovenske granice. To se ima zgorditi deloma z revizijo službenega štetja, deloma z zbiranjem drugih dokazil slovenskega značaja dotičnih okrajev. Ti odseki vrše propagando v eksponiranih krajih in skušajo prebivalstvu odpomoči tudi v gospodarskih vprašanjih, zlasti glede vojaških zadev in v aprovizaciji.

8. Odsek za obnovo Goriške, ki se bo bavil posebno z vprašanjem kako naj se nabavijo živila, obleka in druge vsakdanje potrebščine za goriško prebivalstvo. Nadalje bo treba pripraviti za Goriško živino in poljsko orodje, popraviti hiše in kmetijska poslopja.

9. Finančni odsek, ki skrbi za ookritje izdatkov Narodnega sveta. Ta odsek bo dogovorno z pokrajinskimi referenti in pododseki zabeležil osebe, ki pridejo v poštev za prispevka, izdal bode splošni poziv in izval primern moralni predpis tudi na vseh denarne in gospodarske zavode.